

Bomenstichting Achterhoek

Dillenburg 112
7242 BE Lochem
bomenachterhoek@gmail.com

Tafelgesprek Beleid Beheersing Eikenprocessierups; 3 maart 2020

De Bomenstichting Achterhoek juicht het toe dat de gemeente Aalten met een beter onderbouwde aanpak komt voor de bestrijding van de eikenprocessierups.

BSA heeft de volgende aanvullingen en vragen bij deze beleidsnota. Onze vragen betreffen de ecologie, de effectiviteit en de efficiency.

1. Bestrijding tot nu toe

Deze nota is een actualisatie van de nota uit 2017. Wat zijn de effecten van de bestrijding in de afgelopen jaren geweest? Wat is de reden om met een nieuwe nota te komen?

2. Belangrijke actuele Informatiebronnen

Kenniscentrum Eikenprocessierups Wageningen University

Site NatureToday van o.a.: Kenniscentrum eikenprocessierups, Kenniscentrum insecten, Vlinderstichting, Floron e.a.

<https://www.naturetoday.com/intl/nl/home> Heel nuttige site.

3. Oorzaken eikenprocessierups

Twee belangrijke oorzaken voor de toename van de eikenprocessierups zijn klimaatverandering en afname biodiversiteit en natuurlijke vijanden.

Aan klimaatverandering is lokaal weinig te doen. De gemeente kan daarentegen wel goede maatregelen nemen om de biodiversiteit te vergroten:

- Behalve het ophangen van nestkastjes voor vogels kan de gemeente ook vleermuizenkasten en zakjes met gaasvlieglarven ophangen. NB. nestkastjes ophangen heeft alleen maar zin als de leefomgeving voor de vogels ook interessant, natuurrijk en geen ecologische woestijn is.
- Ook moeten de bermen anders beheerd worden. Maar één keer per jaar maaien - drogen - afvoeren, niet klepelen.
- Bermen inzaaien met bloemmengsels, vooral met schermbloemigen. Ook veel struiken aanplanten die natuurlijke vijanden lokken.
- De gemeentebermen, die agrariërs in gebruik hebben (landje pik), weer in eigen beheer nemen en ecologisch beheren. Het agrarisch gebruik betekent immers ecologisch arme

bermen. De gemeente Berkelland heeft een beleid waarbij ze de 'aangeboerde' bermen weer terug vorderen. Dat is navolgenswaardig.

- Hoe succesvol een ecologische aanpak is, is te lezen in de bijlage "Natuurlijke bestrijding eikenprocessierups". Daarin wordt de bestrijding in de gemeente Westerveld (Drenthe) uitgelegd.

4. **Beleid particuliere bomen**

Deze beleidsnota geldt alleen voor gemeentebomen. Maar als er een particuliere boom met een nest naast een gemeente boom staat is het toch handig en logisch om die boom ook mee te nemen. Ook bij evenementen-terreinen alleen de gemeente bomen behandelen heeft niet zo veel zin.

5. **Fietspaden**

Op pagina 7 worden een aantal wegen genoemd buiten de bebouwde kom waar de gemeente de rups preventief gaat bestrijden. Hier missen we het druk bereden fietspad tussen Dinxperlo en Aalten over het Kerkpad/Teubenweg/Huisstededijk/3e Broekdijk. Dit fietspad ook opnemen in de lijst.

6. **Bestrijding door provincie**

In de gemeente Aalten lopen drie provinciale wegen met veel eiken. Wat doet de provincie en hoe stemt de gemeente de bestrijding af met de provincie? Om het beleid effectief te maken.

7. **Communicatie**

Gezien het aantal onderwerpen waar de gemeente informatie over wil geven aan de burgers is een duidelijke informatiefolder heel belangrijk. Aanvullend kan soms een artikel in Aalten Actueel met een verwijzing naar de folder ook helpen.

Bijlage: Natuurlijke bestrijding eikenprocessierups gemeente Westerveld.

Natuurlijke bestrijding eikenprocessierups ook tweede jaar zeer succesvol

In het tweede jaar van het project 'Natuurlijke bestrijding eikenprocessierups' werden op een proeflocatie met natuurlijke vijanden 80% minder nesten aangetroffen dan op de controlelocatie. Op de proeflocatie werd bijna 90% van de nesten aangevreten. Op de controlelocatie maar 3%. Tijdens het landelijke processierupssymposium voor professionals op 25 september worden de resultaten toegelicht.

In 2018 is in de gemeente Westerveld onder leiding van de Boermarke Wapserveen, een lokale overkoepelende organisatie voor de agrarische sector, het project 'Natuurlijke bestrijding eikenprocessierups' gestart. Drie jaar lang wordt gekeken hoe het aantal eikenprocessierupsen zich ontwikkelt. Op de proeflocatie aan het Westeinde in Wapserveen worden vanaf 2018 natuurlijke vijanden actief gestimuleerd terwijl er op de Van Helomaweg, de controlelocatie, geen extra maatregelen genomen worden. Dit jaar is er een tweede controlelocatie, ook op de Van Helomaweg, toegevoegd. Op alle locaties worden 64 eikenbomen gevolgd. De bomen zijn voor een groot deel halfwas bomen en verkeren in dezelfde conditie.

Natuurlijke vijanden

Er zijn op de proeflocatie aan het Westeinde vorig jaar duizenden planten van tientallen soorten aangeplant om natuurlijke vijanden van de eikenprocessierupsen te lokken, zoals sluipwespen, sluipvliegen, gaasvliegen en zweefvliegen. Door de droogte ontwikkelden de bermen zich niet optimaal, zodat we besloten om de middenberm ook niet meer te maaien om zo meer leefgebied voor natuurlijke vijanden te creëren. De ontwikkeling van de bloemrijke berm blijft een punt van aandacht.

Ook realiseerde de Boermarke in samenwerking met een plaatselijke basisschool en de vogelwacht Uffelte 20 nestkasten voor koolmezen, pimpelmezen, mussen en andere soorten vogels die insecten eten. Verder hangen er kasten voor grootoorvleermuizen en zijn in het vroege voorjaar natuurlijke vijanden in kleine aantallen uitgezet om een opstartpopulatie te realiseren. Wekelijks zijn de proeflocatie en controlelocaties geïnspecteerd om de aanwezigheid van nuttige bestrijders te volgen. Zoals op vele plekken in Nederland waren in het voorjaar naast de eikenprocessierupsen van voorjaarspanners, voorjaarsuilen, ringelrupsen, plakkers en bladwesplarven massaal aanwezig. Dat zorgde voor veel voedsel voor allerlei roofinsecten en vogels.

80% minder nesten door stimuleren van natuurlijke vijanden

Op de proeflocatie en de eerste controlelocatie verdrievoudigde het aantal aangetroffen nesten

ten opzichte van 2018. Dit is vergelijkbaar met het landelijke beeld. Op de controlelocatie zijn de nesten in 2018 verwijderd. Op de proeflocatie zijn de nesten blijven hangen. Toch is er op geen enkel moment sprake geweest van overlast op de proeflocatie. De controlelocatie had grote nesten die snel werden verwijderd door de Provincie Drenthe. Vogels en kevers hebben ervoor gezorgd dat het aantal eikenprocessierupsen op de proeflocatie flink gereduceerd werd.

Op de proeflocatie werden op 23 augustus 90 kleine nesten aangetroffen. Dat is 80% lager dan het aantal op de eerste controlelocatie en 74% lager dan de tweede controlelocatie. De nesten op de controlelocaties waren daarbij veel groter dan op de proeflocatie. Op de controlelocatie waren er rupsenpopulaties die een halve stam bedekten, soms vijf meter lang. Op de proeflocatie liep het aantal nesten geleidelijk aan iets terug. In deze inventarisatie zijn de grondnesten niet opgenomen.

Diverse vogelsoorten

Vroeg in het voorjaar waren de ringmussen, koolmezen en pimpelmezen massaal aanwezig. Later waren er ook spreeuwen die zich stortten op de rupsen en een koppeltje van de koekoek. Daarna kwamen de spechten, vooral op de poppen. Bijzonder was ook de aanwezigheid van een koppel wielewalen die vroeg in de ochtend actief waren met het eten van eikenprocessierupsen. Het is ons niet gelukt om ze op de foto te zetten. Door de grote activiteit van de vogels is zo'n 90% van de overgebleven nesten leeg/aangevreten. Op de controlelocaties was maar 3 tot 6% van de nesten aangevreten.

Andere hulp uit de natuur: kleine poppenrovers en vleermuizen

Dit jaar hadden we voor het eerst veel kleine poppenrovers (*Calosoma inquisitor*). Die waren massaal in de eiken aanwezig. De middenberm die niet meer gemaaid werd diende als schuilplaats voor deze kevers. De inventarisatie van de actieve vleermuizen is nog niet klaar, omdat de vluchtperiode van de vlinders nog niet is voltooid. Deze wordt verzorgd door Guido Nijland van de Vleermuiswerkgroep.

bron: [Nature Today](#), 01/09/19